

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau Resum executiu

Títol: Art i Política: El cinema com a fàbrica d'ideologies

Autor: Andreu Alcaraz Cordón

Tutor: Ernesto Manuel Pascual Bueno

Data: 20/05/2019

Grau en: Ciències Polítiques i Gestió Pública

Resum Executiu

La finalitat d'aquest treball és analitzar les relacions entre l'art i la política, concretament dins del període que va de 1948 a 1968 durant la Guerra Freda. Sent l'objecte principal d'estudi el cinema nord-americà i la seva maquinaria propagandística anticomunista per crear estereotips sobre l'enemic extern i la dissidència interna, així com, per seduir la ciutadania i l'opinió pública d'aquest bàndol, tot i que també per la resta de països aliats o satèl·lits. Una lluita per mantenir el seu model d'ordre social i convèncer sobre les bondats del seu estil de vida enfront del gran altre que era la URSS, com a estandard del comunisme internacional. Aquest treball per tant, analitza els grans missatges que es van transmetre en les pel·lícules a Estats Units durant l'anomenada etapa del conflicte i farà un breu repàs per situar la filmografia en el seu context històric.

Aquest treball d'estudi es basarà d'una banda en la visió psicoanalítica, on les aportacions d'autors com Freud, Jung, Lacan, Rosolato o Ehrenzweig donen forma a una teoria sobre la imatge a través del subconscient de l'individu. I d'altra banda també consta de les teories de la socialització primària i secundària dels individus.

Tenint en consideració això, la pregunta d'investigació és la següent; Podem afirmar que el cinema, com a eina ideològica dins de tota la manipulació cultural existent en el terreny de la guerra psicològica, o del "soft power" va ser decisiva en la resolució del conflicte de la Guerra Freda?

La hipòtesi que es planteja és: El cinema com a seqüència d'imatges constitueix un conjunt amb significació, que va influir en la percepció que es tenia sobre la Unió Soviètica i sobre el comunisme internacional a través del qual, les pel·lícules nord-americanes projectaven mitjançant estereotips i propaganda anticomunista.

Per donar resposta a la pregunta d'investigació i a la hipòtesi s'analitzen pel·lícules representatives. Un cop analitzades podem afirmar que, es va decidir optar a quatre de les cinc pel·lícules, exceptuant "*¡Que vienen los rusos!*", per fer-les en blanc i negre enfront d'una tendència creixent aleshores com era el color (Technicolor). Això es deu principalment al desig de crear la sensació de dramatisme en el públic. Sent especialment destacat aquest fet, en la que correspon al gènere per antonomàsia de l'efecte dramàtic (*noir*) "*I was a communist for the FBI*".

També es va fer una defensa del paper de la persona que delatava a aquells relacionats amb el comunisme durant l'etapa, especialment destaca el film com a coartada de Elia Kazan, on es fa

una defensa aferrissada d'aquest comportament. De la mateixa manera es defensa el paper d'un informador o infiltrat a la pel·lícula basada en la vida de Matt Cvetic. I per suposat es justificaven tota mena d'accions d'espies a *"Correo Diplomático"* per un bé major com era acabar amb el comunisme. Tanmateix l'ús dels símbols es torna imprescindible per entendre el missatge a transmetre. La importància d'associar comunisme amb pràctiques mafioses i amb la carència de sentiments, així com la representació d'una entitat desconeguda altament hostil com a *"El enigma de otro mundo"* dins la ciència ficció. Per suposat en algunes de les escenes el paper de la religió guanya importància com el factor que fa que tot cobri sentit, com a la pel·lícula de Kazan on el mossèn té un paper important a l'hora d'acompanyar el protagonista pel dur tràngol de la delació dels seus companys. La metàfora de la llibertat també planeja sobre l'inconscient col·lectiu, exemplificant que es trobava en perill, o fent-la servir per demostrar amb què estava associada positivament (delació, interrogatoris del HUAC).

En definitiva, el que demostren aquestes cinc pel·lícules, és que la percepció dels ciutadans arreu del món va estar en certa mesura influenciada per les creacions cinematogràfiques dels Estats Units. Creacions que introduirien especialment valors relacionats amb el bloc representat per aquest país durant la Guerra Freda. Valors que precisament van tenir més impacte sobre l'inconscient col·lectiu quan eren més subtils i no sota missatges tan propagandístics. I que van anar socialitzant noves generacions d'individus d'arreu, introduint els mites desitjats des de la indústria cinematogràfica americana. En resum, si recollim la pregunta d'investigació plantejada inicialment, no podem afirmar que el cinema fos decisiu per resoldre el conflicte de la Guerra Freda, però si podem entendre la importància que va tenir la cultura i especialment el cinema dins d'aquesta, ja que va condicionar les creences de la població en un moment on el que es jugava era el mode de vida que havia de ser dominant en el món.